

ԲԱԶՄԱՄԱՎԷՊ

Զ. ՏԱՐԻ. ԹԻԻ 8.

1848

ԱՊՐԻԼԻ 15.

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՌԱՄԿԱԿԱՆ ԾՈՒՌ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Լինհարոյն :

Լինհարոյն ԿԱՐՈՒԹԵԱՆ կամ ԿԱՐՈՒԹԵԱՆ հաւտալը այնպէս սովորական բան մըն է արեւելքի ու արեւմուտքի ռամկաց մէջ, որ շատ դժուար պիտի ըլլայ իրենց հասկըցընելը՝ թէ բոլորովին անհիմն ու սուտ կարծիք մըն է ասիկայ : Ընդհանուր մտորութիւնը աս է թէ որ և իցէ մարդ կրնայ զուրիշը կամ ուրիշի ունեցած բանը աչիւնէ, այսինքն այնպիսի կերպով մը նայիլ վրան որ չնչաւոր է նէ հիւրնդնայ կամ մեռնի, անշունչ բան է նէ աւրուի կամ կոտորուի կամ կորսուի : Եւ անձոնի կարծիքին կերպով մը մեկնութիւն մը յարմարցընել ուղեւով՝ սովորաբար կ'ըսեն թէ աչիւնը կամ նազար ԿԱՐՈՒԹԵԱՆ մարդուն աչքէն

տեսակ մը թոյն կ'ելլէ ու դիմացի բանին կ'երթայ կը թունաւորէ . մտքերնին ալ դրած են թէ աս բանիս մէկ հատիկ դեղն է կապուտ ուլունք և կամ լաթ ու սխտոր կախել այնպիսի աչքի լուեւու յարմար բաներուն վրայ :

Եւ աս կենթադրութիւնը սուտ է . մարդուս աչքը ժանտ նայուածք մը կըրնայ ունենալ, ինչպէս որ նախանձոտ, ռիսակալ, չարասիրտ, բարկասիրտ, անզգամ մարդկանց աչքերէն կ'երևնայ . բայց անվախ ու անմեղ մարդկանց ամենեւին փնաս չկրնար ընել : Եւ թէ ոչ, որովհետեւ դժբաղդութեամբ աշխարհքիս մէջ նախանձոտ ու չարասիրտ մարդիկը աւելի բազմաթիւ են քան

Թէ անմեղ ու բարեսիրտ մարդիկը , այսօրուան օրս անմեղ մարդ պիտի չըմնար աշխարհիս վրայ , և անմեղները՝ կամ նաև մեղաւորները՝ իրենց թշնամիներէն աչքիւնելով , ոչ առողջութիւն պիտի ունենային , ոչ հարստութիւն , ոչ յաջողութիւն , ոչ ընտանիք և ոչ իսկ կենդանութիւն :

Բայց , կ'ըսէ , կը գտնուին այնպիսի մարդիկ որ մէկ տան մը աչք տուածներնուն պէս , ան տունը կամ կը փլչի , կամ կ'այրի , կամ պատուհանները կը կոտորին : — Բայց քան ըլլալը անկարելի է . վասն զի մարդուս աչուրներէն թոյն չէ որ սատանայ ալ ելլէ՝ չկրնար այնպիսի չարիք ուզած ատենը հասցընել : Եւ սակայն դնենք թէ սատանայական զօրութիւն մը կ'ելլէ աչքէն ու ասոր անոր կը փնասէ . այնպիսեղն դէմ կապուտ ուլունքը կամ սխտորի պէտքը ինչ ուժ պիտի ունենայ որ ակնհարութիւնը կտրէ : Որչափ նոր շինած տներ տեսած եմ որ մէկ անկիւնէն քանի մը պէտք սխտոր ու քանի մը կապուտ ուլունք կախեր էին , ու վրան շաքար չանցաւ՝ ուրիշ տներուն հետ այրեցան մոխիր դարձան թէ ան տները և թէ անոնց յուռութիւններ :

Նոողքներ կան որ գովելի որդեսիրութեամբ իրենց զաւկներուն վրայ կը դողդըղան . մէյնն ալ յանկարծ ահոնց վրայ հիւանդութիւն մը գալուն պէս՝ վայ , տղուս աչք տուին , աչքիւնցին , նապար տուին ըսելով , շուտ մը պառաւ մը կը կանչեն՝ ինչ ազգէ ինչ հաւատքէ կ'ուզէ ըլլայ , կը ցուցնեն տըղան . անիկայ ալ կը նայի՝ հա անանկ է կ'ըսէ , տղադ սիրուն ըլլալուն համար աչքիւնէն : Եւ անոնց կ'անցնի , քանի մը աւելորդապաշտական բաներ կը փոփոսայ , իբր թէ կ'աղօթէ , երբեմն երբեմն վրան կը թըթըթէ , նորէն կ'աղօթէ , երբեմն ալ երեսն 'ի վեր կը փչէ , ու տղան մօրը կը յանձնէ , բան չկայ՝ կ'անցնի կ'ըսէ : Եւ հեթանոսական սովորութիւնները շատ փնաս կ'ընեն բարեպաշտ քրիստոնէից հոգւոյն . վասն զի Բստուած սուրբ եկեղեցւոյ

ձեռքովը արգիլած է այսպիսի բաները : Բայց ստրկի ալ փնաս է , վասն զի ան պառաւին փուճ տեղը տուած ստակդ կրնայի բժշկի և կամ դեղի տալ ու տղուդ հիւանդութիւնը անցընել :

Շատ գովելի սովորութիւն է արևելեան քրիստոնէից ան սովորութիւնն ալ , որով հիւանդաց վրայ աւետարան կարդալ կուտան . բայց պէտք չէ դնեն մտքերնին թէ իրենց հիւանդին հիւրդնալուն պատճառը ակնհարութիւնն է . վասն զի սուրբ աւետարանը հեթանոսական ամէն սովորութիւնները կը դատապարտէ , և ահա աս ակնհարութե հաւտալը զուտ հեթանոսական աւելորդապաշտութիւն է՝ թանձր տգիտութենէ առաջ եկած :

Եւ հատուածը չմընցուցած՝ քանի մը տեսակ ակնհարութիւններ ալ դրնենք հոս՝ ընթերցողաց զուարճութեանը համար : Զին ատեն կարծիք մը կայ եղեր որ իւրիկեցի կախարդներուն մէկ աչքին մէջ երկու բիւր կայ . ուստի ուրուն վրայ որ ան աչքով նային , մէկէն կը մեռնի : — Պոնտոսի կողմերը կախարդներ կան եղեր որ իրենց մէկ աչքին մէջ նոյնպէս երկու բիւր կայ եղեր , մէկալին մէջն ալ ձիու կերպարանք : — Խալիոյ կախարդները մէկ նայուածքով մը մարդկանց սիրտը կ'ուտեն ու ձմերուկներուն միջուկը կը չորցընեն եղեր : — Սպանիացւոյն մէկը անանկ չար աչք ունի եղեր որ տան մը պատուհաններուն վրայ ուշադրութեամբ նայելուն պէս՝ բոլոր ապակիները կտոր կտոր կ'ըլլան եղեր : — Երիշ սպանիացի մըն ալ որ մարդուն վրայ որ նայի , թէպէտ և ակամայ , անիկայ մէկէն կը մեռնի եղեր : — Երիշ մը դաշտին մէջ ժողովել կուտայ եղեր չորս դիէն շատ մը հաւեր , ու մէկ նայուածքով ամէնքն ալ կը սպաննէ եղեր : — Բայց քան ըլլալը անկարելի է . վասն զի անոնք ան անոնք չար ստակդ կրնայի բժշկի և կամ դեղի տալ ու տղուդ հիւանդութիւնը անցընել : Եւ հատուածը չմընցուցած՝ քանի մը տեսակ ակնհարութիւններ ալ դրնենք հոս՝ ընթերցողաց զուարճութեանը համար : Զին ատեն կարծիք մը կայ եղեր որ իւրիկեցի կախարդներուն մէկ աչքին մէջ երկու բիւր կայ . ուստի ուրուն վրայ որ ան աչքով նային , մէկէն կը մեռնի : — Պոնտոսի կողմերը կախարդներ կան եղեր որ իրենց մէկ աչքին մէջ նոյնպէս երկու բիւր կայ եղեր , մէկալին մէջն ալ ձիու կերպարանք : — Խալիոյ կախարդները մէկ նայուածքով մը մարդկանց սիրտը կ'ուտեն ու ձմերուկներուն միջուկը կը չորցընեն եղեր : — Սպանիացւոյն մէկը անանկ չար աչք ունի եղեր որ տան մը պատուհաններուն վրայ ուշադրութեամբ նայելուն պէս՝ բոլոր ապակիները կտոր կտոր կ'ըլլան եղեր : — Երիշ սպանիացի մըն ալ որ մարդուն վրայ որ նայի , թէպէտ և ակամայ , անիկայ մէկէն կը մեռնի եղեր : — Երիշ մը դաշտին մէջ ժողովել կուտայ եղեր չորս դիէն շատ մը հաւեր , ու մէկ նայուածքով ամէնքն ալ կը սպաննէ եղեր : — Բայց քան ըլլալը անկարելի է . վասն զի անոնք ան անոնք չար ստակդ կրնայի բժշկի և կամ դեղի տալ ու տղուդ հիւանդութիւնը անցընել :

ռաւներ : Ս ասն զի կրնային պատաս-
խան առնուլ թէ Պատճառը աս է որ
հիմա քիչ կայ ասանկ բաներու հաւտա-
ցող : Փափաքինք ու ջանանք ուրեմն որ

ամենեւին ալ չմնան ու վերնան ասոնց
հաւտացողներ , ան ատենը անշուշտ կը
վերնան նաև աչքիւղները :

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Պոլիվար :

ԲՆԱՐՀԻՍ հռչակաւոր հայրենա-
սիրաց մէկն է Սպանիացի Պոլիվար Սի-
մոն՝ հարաւային Իմերիկոյ ազատարա-
րը , որ ծնած էր 1783^{էն} Վոլոմպիայի
Վարաքաս քաղաքը : Ինչիւ ու բարե-
բարոյ ծնողաց մէկ հատիկ որդի ըլլա-
լով , և պզտիկուց 'ի վեր աղէկ կըր-
թուած , Իմերիկայի ու Լաբոպայի ա-
նուանի համալսարաններուն մէջ յայտ-
նի ըրաւ իր կարգէ դուրս հանձարը :
Իմէն բանէ աւելի քաղաքական գիտու-
թեանց ետեւէ եղաւ , և անոնց մէջ
հմտանալու համար ճամբորդութիւն
մը ըրաւ Լաբոպա և հիւսիսային Իմե-
րիկա , ու իր հայրենիքը դառնալուն
պէս՝ իր ազգատոհմին երկիրներուն
մէջ որչափ գերիներ որ կային ամէնն

ալ ազատ ըրաւ , ասով ինքն եղաւ ա
ռաջին բարի օրինակ տուողը իր հայ-
րենակցաց , որ հետեւին աս գովելի վեհ-
անձնութեանը :

Ինչ ատենները , այսինքն 1787^{էն} ին-
չուան 1811 , հարաւային Իմերիկոյ
բնակիչները Սպանիացւոց բռնութիւն-
ներէն ձանձրացած՝ սկսեր էին գլուխ
վերցընել և ինքնիշխանութեան ետեւէ
ըլլալ , բայց շատ անգամ յաղթուեր էին
անոնցմէ : Պոլիվար չդիմացաւ իր հայ-
րենեացը ոտնակոխ ըլլալուն . զօրավար
եղաւ Սպանիացւոց դէմ՝ որոնց ըրած
անգթութիւններուն չափ չկար , ու խիստ
շատ պատերազմներու մէջ քիչ զօրքով
յաղթեց չարաչար Սպանիացի զօրա-
վարներուն և ազատեց Ս Էնէցուէլա